

**การสังเคราะห์การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน:  
บูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม  
สู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21\***

**Synthesis of Project-Based Learning: Community  
Psychology Knowledge Integrated to Academic  
Society Services toward The 21<sup>st</sup> Century  
Learning Skills Development**

**ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน\*\***

**Theerapat Wongkumsin**

**เฉลิมขวัญ สิงห์วี\*\*\***

**Chalermkwan Singhwee**

---

\* บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน”

This research article is part of “The 21<sup>st</sup> Century Learning Skills Development through Project-Based Learning”

\*\* ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอีเมล [fsoctpw@ku.ac.th](mailto:fsoctpw@ku.ac.th)  
Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.  
Corresponding author, e-mail: [fsoctpw@ku.ac.th](mailto:fsoctpw@ku.ac.th)

\*\*\* ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอีเมล [fsoccks@ku.ac.th](mailto:fsoccks@ku.ac.th)  
Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.  
Corresponding author, e-mail: [fsoccks@ku.ac.th](mailto:fsoccks@ku.ac.th)

## บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากโครงการของนิสิตจำนวน 24 โครงการที่ดำเนินการในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาแบบใช้โครงงานเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 5) ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ และ 8) ทักษะการเปลี่ยนแปลง

**คำสำคัญ :** การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน, บูรณาการความรู้, จิตวิทยาชุมชน, บริการสังคม, ทักษะในศตวรรษที่ 21

## Abstract

This study aims to synthesize project-based learning in the integration of community psychology into social services for the development of 21st century learning skills from 24 student projects implemented in the community.

The results of this study showed that the project-based learning could improve the 21st-century skills including 8c; 1) critical thinking skills and problem solving skills; 2) creativity and innovation Skills 3) collaborative, teamwork and leadership skills; 4) cross-cultural understanding skills; 5) communication, information and media literacy

skills; 6) computer and information technology and communication skills; 7) career and learning self-reliance skills; and 8) change skills.

**Keywords :** Project-Based Learning, Integrated Knowledge, Community Psychology, Social Services, 21st Century Skills

## บทนำ

สถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ศาสตร์แห่งแผ่นดินมาผสมผสานในการเรียนการสอน และการบริการวิชาการเพื่อความผาสุกและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556)

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ได้ยึดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย โดยการ “ผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพในการทำงานด้านจิตวิทยาชุมชน เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน” ซึ่ง มุ่งเน้นใน 3 เป้าหมายหลัก คือ (1) การส่งเสริมศักยภาพของบุคคล และการป้องกันปัญหาท่อนปัญหาสุขภาพจิตหรือปัญหาสังคมจะเกิดขึ้น (2) การจัดโครงการในการแทรกแซง (Intervention) และการป้องกันปัญหา (3) การฟื้นฟูช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาผิดปกติหรือเปี่ยงเบนให้สามารถจัดการปัญหาของตนเอง และปรับตัวกับสังคมได้ นอกจากนั้นการทำงานยังยึดหลักการพื้นฐานด้านจิตวิทยาชุมชน (Community Psychology Principles) ในการสร้างการมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคคลในชุมชน การพัฒนาส่งเสริมจากตัวบุคคลจากล่างสู่บน (Bottom-Up Approach) ในชุมชนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนนอกจากนั้นหลักสูตรได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพนิสิตให้มีความรู้ทักษะด้านวิชาชีพและให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน จึงจัดให้มี

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานในการบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนเชิงรุก (Active Learning) โดยการให้นิสิตลงพื้นที่ศึกษาปัญหา ความต้องการและลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริง (Community Based) การนำองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนประยุกต์สู่การปฏิบัติ ในการศึกษาปัญหาในชุมชน (Problem Based) ซึ่งนิสิตได้ศึกษาวิเคราะห์บริบทของชุมชนทั้งด้านระบบสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชน และนำไปสู่การหาแนวทางปฏิบัติในการทำโครงการเพื่อการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

การจัดการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการเรียนรู้นอกชั้นเรียน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ ผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น โดยโครงงานอาจต้องการใช้การสอนหลายรูปแบบเพื่อสนองความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งสำคัญในการสอนเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้สอนต้องสนใจว่าผู้เรียนแสดงความเป็นตัวของตัวเองและแสดงต่อผู้อื่นอย่างไรบ้าง รวมทั้งต้องคำนึงถึงผู้เรียนว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง สร้างโอกาสให้มีการประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหาและระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based) ตลอดจนสร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) สามารถนำมาประยุกต์ในการบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนเพื่อบริการแก่สังคม ซึ่งเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้นิสิตเป็นเครื่องมือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีอาจารย์จะเป็นผู้ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านกลยุทธ์ วิธีการต่าง ๆ โดยการทบทวนจากตำราและแหล่งเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยี โดยการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการรวมทักษะที่หลากหลายรวมกันอยู่เป็นทักษะที่มีอยู่ในโลกแห่งความจริง เช่น การตั้งคำถาม (Driving Question) กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ในเชิงลึกด้วยตนเอง (In-Depth Inquiry) การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ (Significant Content) การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ

การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรม ทำทนายได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้แก่ ความร่วมมือในสถานที่ทำงาน การทำงาน เป็นทีมและคณะกรรมการที่มีความเข้มแข็ง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2557) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ดังกล่าวจะช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างก้าวกระโดดเพื่อให้คิดเป็น ปฏิบัติเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำตนเองและมีส่วนสำคัญ ในการช่วยเหลือชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนั้นการศึกษาค้นคว้าปัญหาพื้นที่ในชุมชน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ในชุมชนและเป็นประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิชย์, 2556) ได้แก่ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยเชื่อว่านิสิตมีโอกาสดำเนินการพัฒนา ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมด้วยการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการ สังคมผ่านการทำโครงงานเพื่อบริการชุมชน 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เชื่อว่าในการจัดทำโครงงานบริการแก่ชุมชนนิสิตมีการพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ จากการสืบค้นข้อมูลจากระบบสารสนเทศได้หลากหลาย นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ อย่างมีวิจยารณญาณการแก้ปัญหาการให้บริการวิชาการชุมชนด้วยข่าวสารสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ ทำให้นิสิตสามารถนำความรู้ด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาชุมชนได้ รวมทั้งนำสารสนเทศมาช่วยในการนำเสนอ ผลงาน และการเผยแพร่องค์ความรู้ 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ การบูรณาการความรู้ ด้านจิตวิทยาสู่ชุมชน โดยการจัดทำโครงงานในชุมชนเชื่อว่าจะช่วยให้บัณฑิตพัฒนา ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพนักจิตวิทยาชุมชน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และการทำงานประสานงานกับคนในชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่ต้องอาศัย ความยืดหยุ่น และการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และความเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและ สังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) มีคุณธรรมจริยธรรมในการเป็นจิตอาสา มีความเสียสละอุทิศตนเพื่อการพัฒนาชุมชน

สังคมให้ดีขึ้น 4) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและต่างกระบวนทัศน์ โดยเชื่อว่าการดำเนินโครงการบูรณาการความรู้ นวัตกรรมการทำงานปฏิบัติโครงการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้นวัตกรรมได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ตลอดจนผู้รับบริการในชุมชนที่มีความแตกต่างทั้งเพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา และประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติ ทำให้นวัตกรรมมีการเปิดใจเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อของบุคคลในสังคม 5) ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ เชื่อว่าการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้เท่าทันสื่อ ทักษะในการศึกษาสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การค้นคว้า สำรวจทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ เกิดการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ใช้วิจารณญาณในการเลือกและนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินโครงการอย่างชาญฉลาด 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสาร เชื่อว่าการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานโดยการส่งเสริมให้นวัตกรรมพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการศึกษาสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่การศึกษาความต้องการจำเป็น การวางแผนในการประเมินผลโครงการ การประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้รับบริการในชุมชน 7) ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ เชื่อว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานมุ่งเน้นการนำสาระความรู้จากวิชาหลัก มาประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติงาน โดยผู้สอนมีการนำบริบทสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนมาเป็นปัจจัยกระตุ้นในการนำทฤษฎีความรู้มาสู่การสร้างจินตนาการพัฒนา และคิดนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และชุมชน ในการจัดทำผลงาน โครงการอันนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ผลงาน พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และ 8) ทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง ซึ่งโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงเชื่อว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีส่วนพัฒนาทักษะและศักยภาพของนวัตกรรมให้เตรียมพร้อมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม เปิดโอกาสให้นวัตกรรมคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้สร้างความรู้ ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้นำ

ตนเองในการเผชิญกับปัญหา และบริบทหรือสังคมอื่นที่เปลี่ยนไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) ในการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมว่าสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ลิตในโอกาสต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานในการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

## ขอบเขตการศึกษา

โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ของนิสิต ปีการศึกษา 2559 จำนวน 24 โครงการ โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน และอาศัยแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

## วิธีการวิจัย

สังเคราะห์โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ของนิสิต ปีการศึกษา 2559 จำนวน 24 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการเดี่ยวแต่ละโครงการนิสิตดำเนินการเพียงคนเดียว ซึ่งดำเนินโครงการโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน และอาศัยแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของวิจารณ์ พานิช (2556)

## ผลการศึกษา และอภิปรายผล

### การสังเคราะห์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิต

โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ภายหลังจากที่นิสิตได้ดำเนินโครงการในพื้นที่ต่างๆ สามารถสรุปสังเคราะห์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตได้ดังนี้

#### 1. การพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

##### และการแก้ปัญหา (Problem Solving)

การพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา มีเป้าหมายในการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายแบบ โดยผ่านการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) รวมทั้งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) เพื่อการสร้างทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะไต่หาความรู้เพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการแสวงหาข้อมูลความรู้ มีการคิดอยู่บนหลักการเหตุผล สามารถพัฒนาความคิดสู่การวางแผนและดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้จากปัญหาจากสถานการณ์จริงโดยผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด เป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม มีการกำหนดให้นิสิตออกแบบโครงการเพื่อให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยมีเป้าหมายให้นิสิตสามารถคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลตามสถานการณ์เป็นจริงที่เกิดขึ้น สามารถใช้วิจารณญาณและตัดสินใจ วิเคราะห์และประเมินข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ได้ โดยมอบหมายให้นิสิตลงไปศึกษาเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายสำหรับการดำเนินโครงการที่ต้องการพัฒนาติดต่อประสานกับผู้นำชุมชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการด้านเอกสารเพื่อติดต่อสถานที่ดำเนินโครงการ พร้อมทั้งประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ของพื้นที่ชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะการคิด

อย่างเป็นระบบ โดยการนำผลการประเมินมาออกแบบโครงการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ซึ่งนิสิตเป็นผู้วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลที่ได้ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจเลือกประเด็นในการพัฒนา มีการวางแผนการดำเนินโครงการ มีการรวบรวมองค์ความรู้ ทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เลือกใช้เครื่องมือ เทคนิคและกลยุทธ์ด้านจิตวิทยาชุมชนในการให้บริการตามที่ตนเองถนัด และสอดคล้องกับประเด็นที่จะพัฒนา โดยการเขียนโครงการเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ วันเวลาและนัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการ รวมทั้งการวางแผนการประเมินโครงการ ซึ่งตลอดการดำเนินงานมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำปรึกษา

การให้ผู้เรียนเรียนรู้การดำเนินโครงการด้วยตนเอง ทั้งการเลือกพื้นที่ การคิดวิเคราะห์ว่าจะเลือกพื้นที่ไหน จะเข้าไปประสานกับชุมชนอย่างไร จะดำเนินการอย่างไร และดึงให้คนหรือชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และการใช้วิจารณ์ญาณในการวางแผนดำเนินโครงการ เมื่อดำเนินโครงการไปแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง มีปัญหาเกิดขึ้น ผู้ดำเนินโครงการจะต้องแก้ปัญหาปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินโครงการได้ เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐานช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดุष्ณี โยเหลา (2557) ที่ศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐานในชั้นกระตุ้นความสนใจ จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจใคร่รู้ เป็นการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา

## **2. การพัฒนาทักษะด้านสร้างสรรค์ (Creativity) และนวัตกรรม (Innovation)**

การพัฒนาทักษะด้านสร้างสรรค์ และนวัตกรรม มีเป้าหมายในการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมความรู้ มีการใช้เทคนิคที่หลากหลาย แปลกใหม่ ทั้งที่เป็นการปรับปรุงจากของเดิม หรือคิดค้นใหม่ ชักชวนให้ทำความเข้าใจ ปรับปรุงวิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนเอง เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างสร้างสรรค์ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนา ลงมือ

ปฏิบัติ การทำงานด้วยแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ และเข้าใจข้อจำกัดในการทำงาน มองความล้มเหลวเป็นโอกาสเรียนรู้ และสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่น เปิดใจรับ และตอบสนองต่อมุมมองใหม่ ๆ รวมทั้งการประเมินผลงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง ซึ่งโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เป็นการออกแบบ การเรียนรู้ของนิสิตเพื่อให้เกิดการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนวัตกรรม โดยมอบหมายให้นิสิตทำการศึกษาระดับปัญหา สำรวจความต้องการจำเป็น ของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน หลังจากนั้นมาดำเนินการศึกษา รวบรวมองค์ความรู้ ทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่ของประเด็นที่จะพัฒนา และวิธีการ เลือกใช้เครื่องมือ เทคนิคและกลยุทธ์ด้านจิตวิทยาชุมชนในการให้บริการวิชาการ ที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหา และความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย โดยการออกแบบโครงการตามแนวความคิดของตนเอง และมีอาจารย์คอยเป็นที่ปรึกษา เมื่อได้โครงการที่ออกแบบสมบูรณ์แล้ว นิสิตมีการเสนอโครงการให้กับหน่วยงาน ในชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้พิจารณาความเหมาะสม ก่อนลงมือปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ อาทิ โครงการผ่อนคลายความเครียดในการทำงาน มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การออกกำลังกายในที่ทำงาน กลุ่มจัดการความเครียด และเทคนิคการจัดโต๊ะทำงาน เพื่อคลายเครียด ด้วยการตกแต่งแจกันดอกไม้ ที่ใส่ดินสอ และรูปภาพให้สวยงาม หรือโครงการสร้างสุขให้กับผู้สูงอายุ ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น หัวเราะบำบัด การปั้น ดินน้ำมัน การวาดภาพและกิจกรรมการเดินแอโรบิก (เพ็ญพิชญ์ จันทรานาภรณ์, 2560) โครงการประยุกต์นำองค์ความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการในเด็กโดยใช้ กิจกรรมที่หลากหลายในการกระตุ้น เช่น การเล่นเกม สิ่งประดิษฐ์จากหลอดสี การวาดภาพระบายสี แป้งโดว์หรรษา กิจกรรมร้องเพลง - เคลื่อนไหวเข้าจังหวะ กิจกรรมการละเล่นรื้อข้าวสาร (กาญจนาวดี บุญากุล, 2560)

การให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานช่วยเปิดกว้างให้ผู้เรียนเลือก ปัญหา วิเคราะห์ และหาแนวทางในการจัดดำเนินโครงการอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิด การเรียนรู้ การประยุกต์ความรู้นำไปใช้ และการสร้างสรรค์แนวทางวิธีการใหม่

ที่สามารถนำไปสู่การคิดค้นและสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อการบริการสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Chen (2006) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยโครงการเป็นหลัก คือการจัดการเรียนการสอนที่ถูกระตุ้นด้วยข้อสงสัยกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หรือปัญหาที่เป็นจุดศูนย์กลางการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของผู้เรียนและที่สุดของโครงการคือการนำเสนอสิ่งประดิษฐ์ที่สร้าง หรือเอกสารรายงานที่สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2561) ที่กล่าวถึง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นไปที่เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในรูปแบบ Project-Based Learning: PBL จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามอยากรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เกิดความต้องการสืบค้นหาคำตอบที่ถูกอ้างอิงด้วยทฤษฎีความรู้ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน และร่วมกันลงมือปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ยืนยันสมมติฐานคำตอบ เกิดจินตนาการพัฒนาผลงาน และนวัตกรรม ที่ทำให้การดำรงชีวิตมีคุณภาพ

### **3. ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และภาวะผู้นำ (Leadership)**

โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม มีการออกแบบการเรียนรู้ของนิสิตเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ โดยก่อนออกแบบโครงการ และดำเนินโครงการ นิสิตได้ลงศึกษาพื้นที่ และมีการประสานงานกับหน่วยงานในชุมชนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านทางผู้นำหัวหน้าชุมชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขอความอนุเคราะห์ จัดโครงการบริการวิชาการ ซึ่งในโครงการครั้งนี้นิสิตมีการศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด มีการประสานงานผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยนิสิตมีการสอบถามความต้องการจำเป็นของพื้นที่ชุมชน และกลุ่มเป้าหมายมีทั้งรูปแบบการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ทำการสรุปประเด็นความต้องการจำเป็น แล้วมาจัดทำโครงการเพื่อเสนอกลับไปยังผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินโครงการ และขอความร่วมมือ

กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เข้าร่วมโครงการเพื่อการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตหรือพัฒนา  
ศักยภาพ นอกจากนี้ นิสิตมีการสร้างการมีส่วนร่วมโดยการนำโครงการที่ผ่านการปรึกษา  
จากอาจารย์ที่ปรึกษา และเขียนแผนการดำเนินงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำเสนอต่อชุมชน  
เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินโครงการ  
การขอการสนับสนุนทั้งด้านกำลังกาย เวลา สถานที่ และสิ่งสนับสนุนในการดำเนิน  
โครงการ ซึ่งนิสิตได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ  
เป็นอย่างดี เกิดการทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลาย โดยนิสิตเป็นผู้นำในการดำเนิน  
โครงการด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องระหว่างดำเนินการนิสิตหาวิธีจัดการแก้ไข  
ด้วยตนเอง หรือหากเกินอำนาจในการตัดสินใจ นิสิตจะปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา  
หัวหน้าชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในหน่วยงานนั้น อาทิ โครงการอบรมพ่อแม่  
เพื่อสามารถให้แรงเสริมทางบวกเพื่อพัฒนาวินัยในเด็ก โครงการดังกล่าวต้องประสานงาน  
ไปยังชุมชน และพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กให้เข้าร่วมในโครงการ หลังจาก  
ประสานงานในพื้นที่แล้ว สามารถจัดอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายพ่อแม่ผู้ปกครอง  
ของเด็ก 9 ครอบครัวซึ่งเข้าร่วมโครงการอย่างสม่ำเสมอ (พรหมสร ปะสะสุข, 2560)  
โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะที่ต้นทางในชุมชนกรมยุทธศึกษา  
ทหารบก ต้องผ่านการประสานงานกับเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกเพื่อขออนุมัติ  
ดำเนินโครงการ หลังจากนั้นต้องประสานไปยังหัวหน้าชุมชน หัวหน้าเขต/หัวหน้า  
อาคารเพื่อประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ จัดการอบรม  
ให้ความรู้ การทำประชาพิจารณ์ การติดตามผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง  
ในชุมชนจนกระทั่งปิดโครงการ (เฉลิมเกียรติ ชาทิมงคลวัฒน์, 2560)

การให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานครั้งนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ  
โครงการในบริบทพื้นที่หน่วยงานหรือชุมชนจริง การทำงานในชุมชนนั้นไม่สามารถ  
ทำงานคนเดียวได้ต้องมีการประสานร่วมกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องช่วยพัฒนา  
ทักษะทางสังคมและการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาภาวะผู้นำ  
กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เนื่องจากนิสิตต้องรับผิดชอบในการดำเนินการ  
โครงการของตนเองให้สำเร็จ นิสิตต้องเชื่อมั่นในการทำโครงการของตนเอง

แล้วจึงสื่อสารเพื่อให้หน่วยงานหรือชุมชนเข้าใจจุดมุ่งหมายของโครงการ นอกจากนั้น นิสิตต้องรับผิดชอบและเป็นผู้ดำเนินการจัดการ วางแผน และดำเนินโครงการ ด้วยตนเองจนแล้วเสร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ชโลธร ใจหาญ, อสมา มาตยาบุญ และธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2559) การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานช่วยให้เกิด กระบวนการทำงานเป็นทีม เช่น มีการวางแผนการทำงาน มีความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้รับกำลังใจและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ทำให้เกิดความมั่นใจช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากการร่วมกิจกรรมและการค้นหา คำตอบ

#### **4. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและต่างกระบวนการทัศน์ (Cross-Cultural Understanding)**

การดำเนินโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม มีการมอบหมายให้นิสิตทำงานปฏิบัติโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีสภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้นิสิตได้พัฒนาทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติผู้อื่นทั้งผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานงาน ตลอดจนผู้รับบริการในชุมชนที่มีความแตกต่างทั้งเพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา และประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติ ทำให้นิสิตมีการเปิดใจ เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อของบุคคลในสังคม ตอบสนอง ความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง มีการปฏิสัมพันธ์และสื่อสารที่อยู่บนพื้นฐาน ของความเข้าใจ การเคารพและให้เกียรติกัน ลดความขัดแย้ง เพื่อยกระดับความแตกต่าง ทางสังคมและวัฒนธรรมสู่การสร้างแนวความคิด วิถีทำงานใหม่ เกิดความร่วมมือ และเกิดคุณภาพของผลงาน นิสิตดำเนินโครงการโดยผู้รับบริการในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมโดยไม่แปลกแยก สามารถดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนจนงานสำเร็จ นอกจากนั้นการปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างกัน นิสิตได้มีโอกาสจัดกิจกรรมให้กับบุคคล หลายช่วงวัย ทำให้เรียนรู้ธรรมชาติของบุคคลแต่ละวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถออกแบบกิจกรรมได้สอดคล้องกับธรรมชาติของวัย และเรียนรู้ที่จะยอมรับ

บุคคลที่มีความแตกต่างได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินโครงการในชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา การดำเนินโครงการด้วยความระมัดระวังให้ความสำคัญในการเคารพสิทธิของบุคคล มุ่งเน้นที่ความสมัครใจ ไม่มีการบีบบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม หรือต้องเชื่อตามทีผู้ดำเนินโครงการเสนอเท่านั้น เห็นได้จากการดำเนินโครงการหลายโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถยุติการเข้าร่วมก่อนเสร็จสิ้นโครงการ หรือเข้าร่วมตามความสะดวกในการประเมินผลการดำเนินโครงการด้วยแบบสอบถามผู้เข้าร่วมสามารถประเมินได้อย่างอิสระโดยไม่มีการบังคับ นอกจากนั้นนิสิตมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม และผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ

โครงการที่ดำเนินการในกลุ่มเปราะบาง อาทิ กลุ่มเด็กพิเศษ เด็กในสถานสงเคราะห์ เยาวชนผู้ติดสารเสพติด ตลอดจนผู้สูงอายุการดำเนินโครงการดังกล่าวทำด้วยความระมัดระวัง ไม่บีบบังคับ แต่มุ่งเน้นอธิบายให้เข้าใจถึงสิทธิและประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม มีการรักษาสีห์ขออนุญาตผู้ปกครองและหน่วยงาน มีการอธิบายแผนและวิธีการดำเนินโครงการให้เกิดความเข้าใจ ดำเนินโครงการแต่ละขั้นตอนด้วยความระมัดระวัง มีการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นความลับไม่นำเสนอภาพ ข้อมูล ชื่อที่จะสื่อถึงบุคคล และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมในเชิงวิชาการเท่านั้น

การทำงานกับบุคคล พื้นที่ชุมชนที่แตกต่างกันย่อมมีความแตกต่างหลากหลาย การดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานทำให้นิสิตเปิดกว้างในการดำเนินโครงการในการเลือกพื้นที่ต่างกัน ต้องพบปะบุคคลที่มาจากหลากหลายสังคมวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามหลักสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพนักจิตวิทยาเน้นให้ผู้เรียนเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ การยอมรับต่อความหลากหลาย การปกป้องรักษาสีห์ และเก็บรักษาความลับในการดำเนินโครงการกับกลุ่มที่เป็นผู้เปราะบาง ปกปิดความลับของข้อมูล ไม่นำเสนอข้อมูลภาพ ชื่อที่จะสื่อถึงตัวบุคคลได้ ดำเนินการด้วยความรอบคอบและเคร่งครัด

## 5. ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy)

การพัฒนาทักษะด้านสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีเนื่องจากในปัจจุบันมีความสำคัญมากขึ้น สามารถช่วยในการค้นคว้าข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ซึ่งการเรียนรู้โดยการใช้โครงงานเป็นฐานนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนานิสิตผู้เรียนให้มีทักษะในการศึกษาสืบค้นข้อมูลสารสนเทศจากพื้นที่ หน่วยงาน และบุคคล ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) อาทิในการสำรวจความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ข้อมูลที่ได้มามีความหลากหลาย จึงต้องทำการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกและนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจดำเนินโครงการ ซึ่งการดำเนินโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เป็นการดำเนินโครงการในชุมชนและพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้นิสิตได้พัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งส่วนสำคัญคือการรู้จักเลือกใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ มีการตรวจสอบแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ก่อนเลือกใช้ข้อมูลมาประกอบการดำเนินโครงการ และที่สำคัญคือจรรยาบรรณวิชาชีพทางด้านจิตวิทยา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษา นอกจากนั้นสื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยในการสื่อสารดำเนินโครงการตามความเหมาะสมในพื้นที่ต่าง ๆ ในการดำเนินงานนิสิตมีการคำนึงถึงข้อจำกัดของพื้นที่ต่าง ๆ โดยพิจารณาใช้สื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้รับบริการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เลือกรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ในการให้ข้อมูล เช่น การสอน การสาธิต การฝึกอบรม การจัดกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งนิสิตต้องประยุกต์ใช้สื่อในการสาธิต การทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ การจัดทำแผ่นพับ จัดทำมัลติมีเดีย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับบริการในชุมชน

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นส่วนสำคัญในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสังคมมีสื่อและแหล่งข้อมูลมากมายหลากหลาย การเปิดรับข้อมูลในวงกว้างทั้งอินเทอร์เน็ต สื่อโซเชียล งานวิจัย เอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูล

ในการใช้วิจารณ์ในการไตร่ตรองและตัดสินใจ ซึ่งในการดำเนินโครงการนิสิตผู้เรียนต้องตัดสินใจบนฐานของการสืบค้นข้อมูลตั้งแต่การเลือกพื้นที่ การเลือกกลุ่มเป้าหมาย การเลือกกลยุทธ์หรือวิธีในการดำเนินการเหล่านี้ล้วนมาจากการสืบค้นข้อมูลและตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินการให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อาทิ โครงการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กโดยใช้สื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการเล่านิทาน สิ่งประดิษฐ์จากหลอดสี การวาดภาพระบายสี แป้งโดว์หรรษา กิจกรรมร้องเพลง - เคลื่อนไหวเข้าจังหวะ กิจกรรมการละเล่นรี้ข้าวสาร (กาญจนาวดี บุชากุล, 2560) การใช้สื่อในโครงการจัดการความเครียดในการทำงาน โดยการใช้วิดีโอให้ความรู้ การใช้ดนตรีประกอบกับการใช้เทคนิคการจินตนาการ การทำสมาธิ การฝึกหายใจ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การนวดคลายเครียด เป็นต้น (อิสราภรณ์ วุฒาพานิชย์, 2560) การสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน การฝึกอบรมโดยใช้วิทยากร การลงมือปฏิบัติจริงในโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการคัดแยกขยะต้นทางชุมชน (เฉลิมเกียรติ ชาทิมมงคลวัฒน์, 2560)

## **6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Computer and Information Technology and Communication)**

การพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษา สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ ที่การศึกษาต้องมีการวัด การประเมินผล และรายงานผลข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งในปัจจุบันทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญ ประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในโลกศตวรรษที่ 21 มีการนำเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น เพื่อให้เข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ซึ่งการมอบหมายกิจกรรมการทำงาน และติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล มีการรายงานผลความก้าวหน้าตามขั้นตอน และกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนรายงานผลลัพธ์หรือผลงานของผู้เรียน นอกจากนั้นการนำเทคโนโลยีมาใช้เกื้อหนุนระบบการวัด การประเมินผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ด้านทักษะกระบวนการ

และด้านบุคลิกภาพของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการดำเนินโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เป็นการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยการส่งเสริมนิสิตให้พัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการศึกษาสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่การศึกษาความต้องการจำเป็น การวางแผนในการประเมินผลโครงงาน การประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้รับบริการในชุมชน การเลือกใช้ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้านการวิจัยในการประมวลผลข้อมูลก่อนและหลังดำเนินโครงงาน สรุปผลการศึกษาและการเลือกรูปแบบในการนำเสนอข้อมูล ผลการศึกษาในรูปแบบตาราง กราฟ แผนภูมิต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ การนำเสนอผลการดำเนินโครงงาน โดยใช้สื่อประสมต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ พาวเวอร์พอยท์ ในการนำเสนอผลงานที่ดีขึ้น มีการเรียบเรียงความคิด ประกอบภาพกิจกรรม และผลการศึกษา นอกจากนั้นยังประยุกต์ในการจัดทำรูปเล่มรายงานการประมวลผล และสรุปผลงาน

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันนับว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็น ในการดำเนินโครงงานนี้นิสิตได้พัฒนาการทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ในโปรแกรมต่าง ๆ อาทิ ไมโครซอฟเวิร์ด พาวเวอร์พอยท์ โปรแกรมสร้างศิลป์เพื่อใช้ในการทำรายงานและนำเสนองาน การใช้โปรแกรมหักล้างสนับสนุนการจัดโครงงาน การฝึกอบรม การให้ความรู้ การเก็บข้อมูล นอกจากนั้นยังพัฒนานิสิตให้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคำนวณและตัดสินใจประเมินข้อมูลในการเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการจากแบบสอบถามก่อนและหลังการดำเนินโครงงานโดยใช้โปรแกรมเอ็กเซลล์ หรือโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการเปรียบเทียบผลศึกษา แล้วนำเสนอในรูปแบบ ตาราง กราฟ แผนภูมิต่าง ๆ เพื่อนำเสนอให้เห็นภาพ จึงทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์ให้คล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Bell (2010) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning - PBL) เป็นแนวทางใหม่ ในการเรียนรู้ที่สอนยุทธวิธีที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้ด้วยการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม รวมทั้งทำงานร่วมกันเพื่อการสร้าง

โครงการที่สะท้อนความรู้ของผู้เรียน เป็นการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้กลายเป็นนักสื่อสารที่มีความเชี่ยวชาญและผู้แก้ปัญหาขั้นสูง

## 7. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Self-Reliance)

การพัฒนาทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ โดยผ่านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานมุ่งเน้นการนำสาระความรู้จากวิชาหลัก มาประยุกต์ใช้จริงในการปฏิบัติงาน โดยผู้สอนมีการนำบริบทสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และวิถีการดำรงชีวิตในชุมชนมาเป็นปัจจัยกระตุ้นในการนำทฤษฎีความรู้มาสู่การสร้างจินตนาการ พัฒนาและคิดนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และชุมชนในการจัดทําผลงาน โครงการ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ผลงาน พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการให้บริการชุมชนต่อผู้อื่นได้ ซึ่งโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมนี้มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาฝึกฝนทักษะวิชาชีพด้านจิตวิทยาชุมชนในการทำงานซึ่งเป้าหมายหลักคือการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพจิตของคนในชุมชน โครงการดังกล่าวช่วยให้บัณฑิตได้มีโอกาสฝึกฝนพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ทางด้านวิชาชีพเพื่อนำไปใช้ในการช่วยเหลือ บริการและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาใช้ทำให้บัณฑิตได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะเพื่อเป็นนักจิตวิทยาชุมชนที่ดี ได้เรียนรู้จุดเด่นในด้านทักษะความสามารถของตนเอง เรียนรู้จุดอ่อนส่วนที่สามารถพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ นอกจากนั้นการจัดทำโครงการทำให้บัณฑิตได้เรียนรู้งาน บทบาทหน้าที่ ทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับชุมชน จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จากการดำเนินโครงการในชุมชนสามารถพัฒนาทักษะการทำงานในวิชาชีพจิตวิทยาชุมชน ช่วยพัฒนานิสิตให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการเปิดใจเรียนรู้จากพื้นที่ชุมชนและบุคคลอื่น เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยพัฒนาให้นิสิตมีความเติบโตองอาจมาจากภายใน การเป็นผู้เสียสละ รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน

การศึกษาวិเคราะห์หากลุ่มเป้าหมาย และวางแผนเพื่อกำหนดโครงการพบว่าสามารถวิเคราะห์และดำเนินการได้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถประยุกต์

นำความรู้และวิธีการทางด้านจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ อาทิ โครงการเสริมสร้างพัฒนาการในเด็กปฐมวัย โครงการการสร้างการเห็นคุณค่าในเด็ก โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียดในกลุ่มเยาวชนที่ติดสารเสพติด โครงการจัดการความเครียดและสร้างความสุขในวัยทำงาน โครงการอบรมพ่อแม่ในการฝึกวินัยให้ลูก โครงการสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับญาติที่ดูแลผู้ป่วยที่ให้อาหารทางสายยางที่ฉะเชิงเทรา โครงการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ชุมชน เป็นต้น

การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานช่วยพัฒนาทักษะทางวิชาชีพอย่างก้าวกระโดด นอกจากช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจแล้วยังช่วยให้ผลิตสามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ การนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาไปใช้ตั้งแต่การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลในชุมชน การเลือกใช้เทคนิคกลวิธีต่าง ๆ ทางจิตวิทยา ในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นแสวงหาความรู้ มีเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-based Learning) การเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้ (Teacher) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide) ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยโครงการ สามารถช่วยพัฒนาทักษะชีวิตและประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) ทั้งผู้เรียน และผู้สอนซึ่งการออกแบบโครงการที่ดีจะกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้นและผู้เรียนจะได้ฝึกการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) อีกด้วย

### 8. ทักษะการเปลี่ยนแปลง (Change)

การพัฒนาทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง มีความจำเป็นกับโลกยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง ซึ่งองค์ความรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคคลให้เตรียมพร้อมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม การพัฒนาการเรียนรู้

ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง เป็นผู้สร้างความรู้ ความคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้นำตนเองในการเผชิญกับปัญหาและการแก้ไขปัญหา การเผชิญกับบริบทต่าง ๆ ผู้เรียนต้องศึกษาและเรียนรู้เมื่อพบกับบริบทหรือสังคมอื่น ที่เปลี่ยนไป ผู้เรียนต้องรู้จักปรับตัวยืดหยุ่นกับสถานการณ์ สามารถปรับตัว เพื่อพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น ซึ่งโครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยา ชุมชนสู่การบริการสังคม นอกจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงนิสิตให้พัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถจากการทำโครงการแล้ว ในบทบาทนักจิตวิทยาชุมชนยังสนับสนุน บทบาทของผู้นำที่สร้างการเปลี่ยนแปลง (Changing Agent) ในชุมชนและพื้นที่ต่าง ๆ การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐานจึงนับว่ามีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีทักษะความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น กระตุ้นการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงภายใน ให้สามารถคิดเป็น วางแผนเป็น ดำเนินการเอง สามารถเผชิญปัญหา เป็นการเรียนรู้ จากการลงมือปฏิบัติก่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยเน้น การเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning หรือ Learning by Doing) การเรียนรู้ จากการลงมือทำด้วยตนเองกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจจากการลงมือปฏิบัติ (วิจารณ์ พาณิช, 2556) และทำให้ผู้เรียนตระหนักในศักยภาพของตนเอง มองเห็น คุณค่าและความสามารถของตนเองมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและชุมชน นิสิตที่เรียนด้านจิตวิทยาชุมชน ย่อมต้องตระหนักและเตรียมพร้อมพัฒนาศักยภาพของบุคคลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ การมีผู้ป่วยเรื้อรังในสังคมเพิ่มขึ้น ปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมในสังคม เป็นต้น ซึ่งจากโครงการที่นิสิตได้ลงไปดำเนินการในชุมชนได้สะท้อนให้เห็นถึงการวิเคราะห์ และเข้าใจการเปลี่ยนแปลง การดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลและชุมชน ที่มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงได้หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการแข่งขันและเกิดความเครียด ในกลุ่มวัยทำงานมากขึ้นทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนทำให้เกิดปัญหาต่อบุคคล และประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการจัดการ

ความเครียดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มคนวัยทำงานมีการปรับตัวมากขึ้น อาทิ โครงการจัดการความเครียด และสร้างสุขในองค์กร โครงการเสริมสร้างการออกกำลังกายท่ามกลางภาวะอ้วน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่เครียด การป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ความเสื่อมถอยของร่างกายและการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ อาทิ โครงการรู้เท่าทัน ป้องกันภัยจากโรคสมองเสื่อม และโครงการสูงวัยสุขใจไร้ทุกข์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาขยะ ซึ่งจะเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว จึงนำไปสู่โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการคัดแยกขยะต้นทางชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบการคัดแยกขยะและจัดการขยะในครัวเรือนให้ลดปริมาณลง และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการขยะในภาพรวมของสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง เป็นผู้สร้างความรู้ความคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้นำตนเองในการเผชิญกับปัญหาและการแก้ไขปัญหา การเผชิญกับบริบทต่าง ๆ ผู้เรียนต้องศึกษาและเรียนรู้เมื่อได้พบกับบริบทหรือสังคมอื่นที่เปลี่ยนไป ผู้เรียนต้องรู้จักปรับตัวยืดหยุ่นกับสถานการณ์ สามารถปรับตัวเพื่อพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่นซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556) ที่เสนอแนะถึงการพัฒนาการเรียนรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนไปสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง เพราะโลกสมัยใหม่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ผู้เรียนต้องมีความพร้อมและมีทักษะการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน

### **การสังเคราะห์ประโยชน์ของการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม**

โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมภายหลังจากที่นิสิตได้ดำเนินโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถสรุปสังเคราะห์ประโยชน์ของการบริการวิชาการด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมได้ดังนี้

## 1. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน : จากการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนจัดทำโครงการ

การดำเนินโครงการเพื่อบริการชุมชนนั้นส่วนที่สำคัญคือการศึกษาชุมชนเพื่อให้รู้ถึงความต้องการของชุมชน ซึ่งการดำเนินโครงการครั้งนี้ได้มุ่งเน้นส่งเสริมให้นิสิตสามารถศึกษาบริบทของชุมชน และประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชน ตลอดจนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งการทำงานด้านจิตวิทยาชุมชนนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่เป็นพื้นฐาน คือ การพัฒนาชุมชนนั้นต้องมาจากความต้องการของชุมชน นอกจากนั้นการพัฒนาในชุมชนที่จะสำเร็จอย่างยั่งยืนต้องสามารถสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสหวิชาชีพอื่น ๆ ได้ (Collaborative with Other Disciplines) ทั้งนี้การทำงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนลำปางโดยนักจิตวิทยาชุมชนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถพัฒนาเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภาพกว้างได้ การสร้างความร่วมมือกับบุคคลในพื้นที่และสหวิชาชีพที่หลากหลายจะช่วยในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชน ดังนั้นการทำงานด้านจิตวิทยาชุมชนจึงต้องมีการประสานงาน สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้น (Duffy and Wong, 1996)

การดำเนินโครงการของนิสิตทุกโครงการในครั้งนี้ นิสิตได้ดำเนินการสำรวจความต้องการจำเป็นของพื้นที่ชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาในพื้นที่ โดยนิสิตได้ประสานงานกับผู้นำ หัวหน้าชุมชน เจ้าหน้าที่ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ขึ้นอยู่กับบริบทที่ศึกษาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งในโครงการครั้งนี้ นิสิตมีการศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลายทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ มีการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการสำรวจความต้องการจำเป็นของนิสิตมีทั้งรูปแบบการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วทำการสรุปประเด็นที่จำเป็นในการป้องกันและการพัฒนาในพื้นที่ แล้วมาทำการจัดทำโครงการเพื่อเสนอกลับไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

นอกจากการสอบถามความต้องการจำเป็นแล้ว ยังมีการสร้างการมีส่วนร่วมโดยนิสิตนำโครงการที่ผ่านการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และเขียนแผนการดำเนินงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำเสนอต่อชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินโครงการ การขอการสนับสนุนทั้งด้านสถานที่และสิ่งสนับสนุนในการดำเนินโครงการ และความร่วมมือจากพื้นที่ต่าง ๆ และการประเมินผลโครงการ

## 2. การจัดโครงการเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

เป้าหมายที่สำคัญของงานด้านจิตวิทยาชุมชนที่มุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา (Prevention rather than Treatment) การป้องกันปัญหาสุขภาพจิตก่อนที่จะเกิดขึ้นนับเป็นการป้องกันการสูญเสียที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเกิดปัญหาสุขภาพจิตเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อความสามารถของบุคคล ทำให้เกิดความสูญเสียสุขภาพทางกาย ทางจิตใจ และทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาและการฟื้นฟู ปัญหาสุขภาพจิตบางอย่างไม่สามารถรักษาให้หายได้ อาทิ โรคจิต โรคประสาทที่รุนแรง ภาวะสมองเสื่อม เป็นต้น นักจิตวิทยาชุมชนจึงเป็นผู้ที่ทำงานเชิงรุก (Proactive Role) ในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน (Rappaport, 1977; Duffy and Wong, 1996; Dalton et al., 2001; Nelson and Prilleltensky, 2005; Kloos et al., 2014)

การดำเนินโครงการของนิสิตในชุมชนครั้งนี้ นิสิตได้ดำเนินโครงการเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่เปราะบาง (Risk and Vulnerable Groups) อาทิเช่น โครงการการป้องกันปัญหาการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของบุหรี่ รวมถึงการสอนทักษะการปฏิเสธ และทักษะการเลิกบุหรี่ของนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย (ไพลิน โพธิวิทย์, 2560) โครงการการเสริมสร้างทักษะจัดการความเครียดในผู้ป่วยติดสารเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรุงเทพมหานคร (ธุมพร เพ็ชรมาลัย, 2560) และโครงการการส่งเสริมความเข้าใจเพื่อป้องกันการเกิดภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ (สาละ เขียวมณี, 2560) โครงการสูงวัย สุขใจ ไร้ทุกข์ เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการ

กับความเครียด ทักษะการดูแลสุขภาพ และการสร้างสุขให้กับผู้สูงอายุ (เพ็ญพิชญ์ จันทรานภากรณ์, 2560) เป็นต้น

นอกจากนั้นนิลิตยังสามารถดำเนินโครงการเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มบุคคลทั่วไป อาทิเช่น โครงการป้องกันภาวะโรคอ้วนของบุคลากรในหน่วยงาน (แห่งชาติ ปิ่นสุวรรณ, 2560) โครงการการจัดการความเครียดของพนักงานออฟฟิศ (จิรพงศ์ วางวงศ์, 2560) จากการดำเนินโครงการบริการวิชาการด้านจิตวิทยาสู่ชุมชน พบว่า นิลิตสามารถประยุกต์ความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อใช้ในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของบุคคลหลากหลายกลุ่มในพื้นที่

### 3. การพัฒนาความเข้มแข็งและศักยภาพของบุคคลทุกช่วงวัย

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคลให้มีความสามารถในการเผชิญและปรับตัวต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีความเข้มแข็งจะมีทักษะการจัดการกับปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การเผชิญกับความเครียด สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรค และปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้ดีขึ้น การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความเข้มแข็งจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการทำงานด้านจิตวิทยาชุมชน (Duffy and Wong, 1996)

การดำเนินโครงการในชุมชนของนิลิตสามารถพัฒนาศักยภาพและทักษะเพื่อการปรับตัวและเผชิญปัญหาของมนุษย์ในทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ดังตัวอย่างโครงการต่อไปนี้

การพัฒนาศักยภาพวัยเด็กเป็นรากฐานที่สำคัญก่อนที่พัฒนาไปสู่วัยอื่น การกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมกับวัยและเป็นการปูพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยเรียน อาทิ โครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในชั้นอนุบาล 2 ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านสังคมของเด็กปฐมวัย (กาญจนาวดี บุญกุล, 2560)

การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การส่งเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพเข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องเผชิญกับสังคมในยุคสมัยใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี หากเด็กและเยาวชนไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี อาจถูกชักจูงไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งนิสิตได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนา ศักยภาพของเด็กและเยาวชนอย่างหลากหลาย อาทิ โครงการพัฒนาการเห็นคุณค่า ในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ (ภัทรพร ธนาคุณ, 2560) โครงการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี (พชรพรรณ จิรังนิมิตสกุล, 2560) โครงการส่งเสริม ความรู้การดูแลสุขภาพและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (กมลทิพย์ สำเภา, 2560)

การพัฒนาศักยภาพในวัยผู้ใหญ่ซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่ยาวนานที่สุดของช่วง พัฒนาการ เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะและมีศักยภาพสูงในการทำหน้าที่บทบาท อย่างไรก็ตาม วัยผู้ใหญ่เป็นอีกวัยที่ต้องเผชิญกับความท้าทายโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการงาน ที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความเครียดซึ่งส่งผลด้านลบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และประสิทธิภาพการทำงาน นิสิตได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพในช่วงวัยผู้ใหญ่ อาทิ โครงการการจัดการความเครียดและการสร้างสุขในองค์กรเอกชนแห่งหนึ่ง (บุญพริกา พัทธยุดิ, 2560) และโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อาทิ โครงการ 5 ส. เสริมสร้างวินัยในการทำงาน (ทัศนีย์ เสียงอ่อน, 2560)

การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ปัจจุบันถือว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย การส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงวัยด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถ อยู่ร่วมกับคนทุกช่วงวัยได้อย่างกลมกลืน ได้รับความเคารพนับถือจากคนรุ่นหลัง ซึ่งมีโครงการที่พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ อาทิ โครงการลีลาศเพื่อพัฒนาสุขภาพ และบุคลิกภาพสำหรับผู้สูงอายุ (ปิยชัย วรรณทอง, 2560) และโครงการสูงวัย สุขใจ ไร้ทุกข์ โดยการส่งเสริมทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการดูแลสุขภาพ และการสร้างสุขให้กับผู้สูงอายุเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ (เพ็ญพิชญ์ จันทรานภามารณ์, 2560)

นอกจากการพัฒนาศักยภาพของบุคคลทุกช่วงวัยแล้ว ยังมีการจัดโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ในสถานสงเคราะห์ อาทิ โครงการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กในสถานสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี (ณัฐธ จิตธนากรนุกูร, 2560) โครงการการจัดการอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี (พัฒน์พงศ์ บัวศิริ, 2560) และโครงการให้คำปรึกษากับผู้ที่พิการทางการมองเห็นในโรงเรียนคนตาบอดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (รสลิน นัมคณิสร์ณ์, 2560)

#### **4. การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนในการบริการระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน**

การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม เป็นการบริการเพื่อการส่งเสริมและป้องกันทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน สำหรับการบริการระดับบุคคลได้กล่าวถึงในการพัฒนาศักยภาพบุคคลทุกช่วงวัย โดยในส่วนนี้จึงจะอธิบายเฉพาะในส่วนของการพัฒนาศักยภาพระดับครอบครัว และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายทางจิตวิทยาชุมชนในการคำนึงถึงสภาพแวดล้อม นิเวศและบริบทของชุมชน Rappaport (1977) กล่าวถึงความสำคัญของมุมมองนิเวศ (Importance of the Ecological Perspective) ต่อจิตวิทยาชุมชนว่าเป็นการคำนึงถึงระบบนิเวศและบริบทโดยรอบของมนุษย์ ทำให้มีมุมมองถึงเหตุปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ได้ เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงของบริบทของบุคคล สังคมและสิ่งแวดล้อม

ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยย่อยที่สำคัญในการปฏิสัมพันธ์ ครอบครัวยังมีส่วนในการพัฒนาหล่อหลอมความเป็นบุคคล นอกจากนั้นครอบครัวยังเป็นสถาบันสำคัญในการส่งเสริมดูแลบุคคลตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา ซึ่งการบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนของนิลิต มีการสร้างโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของครอบครัว อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่ในการเสริมแรงและสร้างวินัยเชิงบวกให้กับลูก (พรหมสร ปะสะสุข, 2560) และ โครงการการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยที่ให้อาหารทางสายยางที่จุ่มก และ การปฏิบัติกิจวัตร

ประจำวันก่อนจำหน่ายกลับบ้านในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (พวงรัตน์ มณีวงศ์, 2560) การส่งเสริมศักยภาพหน้าที่และความสามารถของสมาชิกในครอบครัว จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และการดูแลกันที่ดีในครอบครัว

การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน และดึงพลังของชุมชนเชิงบวกมาเพื่อร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของชุมชนจะช่วยป้องกันปัจจัยเสี่ยงจากปัญหา อีกทั้งยังสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคคลไปด้วยกันได้ ตัวอย่างโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน อาทิ โครงการการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกรมยุทธศึกษาทหารบกในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง (เฉลิมเกียรติ ชาติมงคลวัฒน์, 2560) โครงการดังกล่าวเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะจากครัวเรือนในพื้นที่ชุมชน โดยมีการจัดฝึกอบรมตัวแทนครัวเรือน ให้มีความรู้ในการคัดแยกขยะ การบริหารจัดการขยะ มีการสาธิตการจัดการขยะและการทำปุ๋ยหมักจากขยะชีวภาพ ตลอดจนการสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์ วัสดุ ในการจัดเก็บขยะ นอกจากการฝึกอบรมแล้วยังมีการให้ข้อมูลผ่านเสียงตามสายในชุมชน แจกแผ่นพับ ทำป้ายไวนิลรณรงค์การคัดแยกขยะติดในชุมชน จัดตั้งกลุ่มไลน์ เพื่อการปลูกจิตสำนึกในการทิ้งขยะ การแยกขยะให้แก่สมาชิกในชุมชนรวมถึงเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อการบริหารจัดการขยะที่ยั่งยืน การสร้างความร่วมมือและการจัดการอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้เกิดพลังของชุมชนในการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

## สรุปผลการวิจัย

ผลจากการจัดโครงการครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน สามารถสรุปสังเคราะห์ประโยชน์ของการบริการวิชาการด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคมได้ดังนี้

1. การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน **การสร้างในการมีส่วนร่วมของชุมชน** โดยการประสานร่วมมือกับผู้นำของชุมชนหัวหน้าหน่วยงาน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำโครงการ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลโครงการ **การจัดโครงการเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่เปราะบาง** (Risk and Vulnerable Groups) ในกลุ่มพื้นที่ เช่น กลุ่มวัยรุ่น ผู้ป่วยติดสารเสพติด ผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนั้นนิสิตยังมีการดำเนินโครงการเพื่อการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีในกลุ่มบุคคลทั่วไปอีกด้วย **การพัฒนาความเข้มแข็งและศักยภาพของบุคคลทุกช่วงวัย** (Emphasis on Strengths and Competencies) ให้บุคคลมีทักษะการจัดการกับปัญหา สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรค และปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้ดีขึ้น การบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยาชุมชนในการบริการในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพื่อการส่งเสริมศักยภาพและป้องกันปัญหาสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ และทักษะการเปลี่ยนแปลง

### ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์

ของตนเองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์อย่างมากกับผู้เรียนในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบท ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับแนวคิดสำคัญของแต่ละขั้นตอน ซึ่งสามารถปรับวิธีดำเนินการได้ตามความต้องการของผู้สอน สอดคล้องกับบริบทของชุมชนพื้นที่วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมการทำงาน ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสังเคราะห์ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านโครงการเป็นฐานตามบริบทของแต่ละพื้นที่แล้วนำมาเป็นกรอบสำหรับการวิจัยพัฒนาความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจจะมียุทธศาสตร์ประกอบที่แตกต่างไปจากความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะเป็นการขยายขอบเขตของความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กว้างขวางและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละหลักสูตร หรือสถานศึกษามากขึ้น

## บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ลำเนา. (2560). “โครงการส่งเสริมความรู้การดูแลสุขภาพและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กาญจนาวดี บุชากุล. (2560). “โครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในชั้นอนุบาล 2 ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดหนองคาย”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรพงศ์ วังวงศ์. (2560). “โครงการการจัดการความเครียดในที่ทำงาน”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฉลิมเกียรติ ชาทิมงคลวัฒน์. (2560). “โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน กรมยุทธศึกษาทหารบกในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชลธร ใจหาญ, อสมา มาตยาบุญ, และธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ. (2559). “การใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลรัตนบุรี” **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**, (5)1.

ณัฐธ จิตชนกรนุกร. (2560). “โครงการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กในสถานสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดุขฎิ โยเหลา, และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

ทัศนีย์ เสียงอ่อน. (2560) “โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อาทิ โครงการ 5 ส เสริมสร้างวินัยในการทำงาน”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธูมาพร เพ็ชรมาลัย. (2560). “โครงการเสริมสร้างทักษะจัดการความเครียดในผู้ป่วยติดสารเสพติดในศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรุงเทพมหานคร”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญทริกา พัทธยุติ. (2560). “โครงการจัดการความเครียดและการสร้างสุขในองค์กรเอกชนแห่งหนึ่ง”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปิยชัย วรรณทอง. (2560). “โครงการกิจกรรมลีลาเพื่อพัฒนาสุขภาพและบุคลิกภาพสำหรับผู้สูงอายุ”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพชรพรรณ จิรงนิมิตสกุล. (2560). “โครงการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของสมาชิกสภานักเรียน โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรหมสร ปะสะสุข. (2560). “โครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่ในการเสริมแรงและสร้างวินัยเชิงบวกให้กับลูก”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงรัตน์ มณีวงษ์. (2560). “โครงการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยที่ให้อาหารทางสายยางที่จุกและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันก่อนจำหน่ายกลับบ้านในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 :**

**บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัฒน์พงศ์ บัวศรี. (2560). “โครงการจัดการอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.**

กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพลิน โพธิวิทย์. (2560). “โครงการป้องกันปัญหาการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพ็ญพิชญ์ จันทรานภรณ์. (2560). “โครงการสูงวัย สุขใจ ไร้ทุกข์”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภัทรพร ธนาคุณ. (2560). “โครงการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์.” ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2556). **แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระยะ 10 ปี (ปี พ.ศ. 2556 – 2565).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เยาวเรศ ภัคดีจิตร.(2557). “Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” **เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน” วันที่ 30 กรกฎาคม 2557 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.**

รสลิน นัมคณิศรณ. (2560). “โครงการให้คำปรึกษากับผู้ที่ตามอดในโรงเรียนคนตาบอดแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร.”ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สาละ เขียวมณี. (2560). “โครงการส่งเสริมความเข้าใจเพื่อป้องกันการเกิดภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ.(2561). **แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นจาก [https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755\\_51855.pdf](https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf).

แห่งชาติ ปิ่นสุวรรณ. (2560). “โครงการป้องกันภาวะโรคอ้วนในที่ทำงาน”. ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อิสราภรณ์ วุฒาพาณิชย์. (2560). “โครงการโครงการจัดการความเครียดในการทำงาน” ใน **โครงการบูรณาการความรู้จิตวิทยาชุมชนสู่การบริการสังคม ภาคฤดูร้อน พ.ศ. 2560 : บูรณาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bell, Stephanie. (2010). “Project-Based Learning for the 21st Century : Skills for the Future”. **Journal of Educational Strategies**, (83)2, 39-43.

Chen, Huei-Lien. (2006). “Projects-to-think-with and Projects-to-Talk with : How Adult Learners Experience Project based Learning in Online Course, **Dissertation Abstracts International**, 67(12).

- Dalton, J.H. Elias.,M.J. and Wandersman, A. (2001). **Community Psychology Linking Individuals and Communities**. Australia : Wadsworth.
- Duffy, K.G. and Wong, F.Y. (1996). **Community Psychology**. USA : Allyn&Bacon.
- Kloos, B., Ornelas, J. and Nelson, G. (2014). "Community Psychology History and Theory as Resources for Transformative Change in Community Mental Health".in Editors Geoffrey Nelson, Bret Kloos, and Jose Ornelas. **Community Psychology and Community Mental Health : Towards Transformative Change**. New York : Oxford University.
- Nelson, G. and Prilleltensky, I. (2005). **Community Psychology: in Pursuit of Liberation and Well-being**. USA : Palgrave Macmillan.
- Rappaport, Julian. (1977). **Values, Research and Action**. New York : Holt, Rinehart & Winston.

### Translated Thai References

- Boontharika Pattayuth. (2017). " Promoting stress management skills and happy work place project at one cooperation." In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].
- Chalermkai Chatmongkolwat.(2017). "Promoting community participation in sorting household waste project at Army Training Command

community. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Chalothon Jaihar, Asamataya Boon, and Thanyathat Wipatiyaphum. (2016). "Using learning project model for developing creative thinking of grade 4 students Rattaburi Municipal School" **Journal of the Graduate School Dhurakij Pundit University**, 5(1). [in Thai].

Dusadee Yoelao, et al. (2014). **The Study of PBL Learning from the Knowledge Building Project to Enhance the Skills of the 21st Century of Children and Youth : From the Experience of Success of Thai Schools**. Bangkok : Thippawisut. [in Thai].

Hangchart Pinsuwan. (2017). " Preventing obesity at workplace project". In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Issaraporn Wuthaphanich. (2017). "Stress management at work project." In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Jirapong Wangwong. (2017). " Stress management at work project". In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward**

**Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century.** Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Kamonthip Sampao . ( 2017).“Promotion of health care literacy and improving the student's life skills project at Phunphin District Non-Formal and Informal Education Centre, Suratthani”. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century.** Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Kanjanawadee Boochakul. (2017).“ Pre-school age children development enhancement of kindergarten 2 project at one of community child center, Nong Khai province. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century.** Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Kasetsart University. (2013). **Strategic plan Kasetsart University, 10 years (2013-2022).** Bangkok : Kasetsart University. [in Thai].

Nattathon Chitthanakornnukur. (2017). “ Promoting self-esteem project of children at one foster home, Nonthaburi province.” In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century.** Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Office of the Administration of Secondary Education. (2018). **Guidelines for Learning Management in 21st Century.** Retrieved from <https://>

[webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755\\_51855.pdf](https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf). [in Thai].

Pacharapan Jirangnimitsakul. (2017). "Developing team work of student council's members project at one school, Nonthaburi province". In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Pailin Phothiwit. (2017). "Projects to prevent smoking problems among teenagers" In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Pattaraporn Tanakun. (2017). "Promoting self-esteem of student prathom 6 of one elementary school, Surin province. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Penpich Chantranaporn. (2017). "Promoting elderly happiness and stress management project". In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

- Phatthanapong Buakree . (2017). “ Promoting children’s emotional control project of children at one foster home, Nonthaburi province.” In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].
- Phounggrath Maneewong. (2017). “ Project of empowerment caregiver for patient care with feeding through nose and daily living before discharge at one hospital, Bangkok”. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].
- Piyachai Wannathong. (2017). “ Social dance for develop health and personality of elderly project.” In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].
- Promsorn Pasasuk. (2017). “ Developing parent potential to reinforce and positive discipline children project.” In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].
- Rosalin Numknisorn. (2017). “ Project of counselling service for blindness’

students at one blindness school, Bangkok. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Sala Kiewmanee. (2017). "Promoting knowledge to prevent elderly dementia project". In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Thussanee Seang-On . (2017). "Human resources development project : 'Big Cleaning Day' activities for enhance work discipline. In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Tumaporn Phetmalai. (2017). "Promoting stress management skills of substance abuse patients project at drug addict rehabilitation center, Bangkok." In **Community Psychology Knowledge Integrated Project toward Academic Services to Society Academic Summer 2017 : Knowledge Integration in The 21st Century**. Bangkok : Psychology Department, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University. [in Thai].

Vicharn Panich. (2013). **Creating Learning to the 21st Century**. Bangkok : Siam Commercial Foundation. [in Thai].

Yaowet Phakditchit. (2014). "Active learning and learning in the Century 21"

**Documentation for academic discussion** "Academic Promotion Day for Quality of Teaching" on 30 July 2014 at Nakhon Sawan Rajabhat University Auditorium. [in Thai].